

Två motioner angående abort- och steriliseringslagarna

Fru *Elisabeth Sjövall* har till årets riksdag lämnat tvenne motioner angående abort- och steriliseringslagstiftningen, vilka här nedan återges i sammandrag.

Enligt den svenska abortlagen må havandeskap ej avbrytas på eugeniska indikationer med mindre än att kvinnan jämväl undergår sterilisering, såvida inte detta av särskilda skäl är olämpligt. Dessa "särskilda skäl" har i praktiken oftast fått betyda kontraindikationer i form av kroppsliga sjukdomar. Mindre ofta har de psykiska sjukdomar, som föranlett steriliseringsvillkoret och än mer sällan de svårbedömda psykologiska skador, som steriliseringsoperationen kan åstadkomma, fått gälla som kontraindikationer.

Den kategoriska formuleringen av steriliseringsvillkoret som i lagen motiverats med, att det ligger i samhällets intresse att hindra tillkomsten av undermåliga individer, saknas i de andra länder som medger abort på eugenisk indikation. Den har också medfört en del mindre önskvärda verkningar. Många kvinnor har avstått från aborten på grund av steriliseringskravet, varigenom varken abort- eller steriliseringslagens åsyftade verkan uppnåtts. De flesta kvinnor, även de djupt sinnesslöa upplever starkt steriliseringen med efterföljande barnlöshet och värjer sig instinktivt mot att drabbas av ett sådant öde. Lagen innebär att man måste ta upp steriliseringsfrågan även om kvinnan är klart negativt inställd till denna. Därigenom koncentrerar man hennes intresse kring sjukdomen och ökar hennes rädsla för nya skov eller för att tidigare födda barn skall få samma sjukdom. Allt detta kan medföra svåra psykiska skador för kvinnan.

Som en motivering för steriliseringskravet vid abort på eugenisk indikation har vidare framhållits det olämpliga i att samma kvinna återkommer flera gånger för abort på eugeniska indikationer. Detta kan dock knappast anses mer stötande än att flera normala eller välbegåvade kvinnor, som beviljats abort på socialmedicinska indikationer återkommit gravida och beviljats ny abort, vilket ofta skett de senare åren.

På grund av det framförda hemställs om utredning av frågan eller att ovan nämnda steriliseringskrav utgår ur lagen.

Innan en gift eller hemskild kvinna kan undergå sterilisering måste mannen höras. Medicinal-

styrelsen är emellertid obunden av hans uppfattning, när den avgör frågan. Att detta gäller även för hemskilda har motiverats med att många hemskillnader går tillbaka. Enligt motionären är det emellertid möjligt att med rätt stor sannolikhet förutsäga när så kan bli fallet. Att behöva höra mannen när kontrahenterna lever i hemskillnad medför många gånger svåra problem för kvinnan, i synnerhet när det gäller en asocial eller alkoholiserad make och för i många fall till att en medicinskt klart motiverad sterilisering icke ens kan upptas till prövning. Lagens bestämelse om makens hörande bör därför uppmjukas.

För närvarande kan sterilisering på rent medicinska indikationer utföras på s. k. tvåläkarintyg. Den psykiska reaktion som kan uppkomma hos kvinnan när hennes grundsjukdom diskuteras med tanke på sterilisering och som reaktion efter utförd operation är emellertid en så väsentlig faktor, att motionären ifrågasätter om inte alla steriliseringsärenden bör ges samma grundliga prövning som de psykiatriska fallen, d. v. s. underställas medicinalstyrelsens prövning.

Steriliseringslagen medger icke att män steriliseras av andra grunder än att de är bärare av ett sjukligt anlag eller att de genom psykisk sjukdom eller asocialt levnadssätt bedöms varaktigt oförmögna att ha vårdnaden om barn. Någon motsvarighet till den medicinska indikationen, som gäller för kvinnor, finns icke, ej heller kan en frisk man med många barn erhålla en önskad sterilisering. I praktiken leder detta till att hustrun till en kroniskt sjuk man, särskilt i de hem där preventivtekniken misslyckats, får ta på sig upprepade barnsbörder förutom den redan tunga bördan av vårdnaden om maken, barnen samt förvärvsarbetet. Resultatet i det individuella fallet kan bli att man nödgas hårdreda svaghetsindikationen för kvinnan och därigenom erhålla sterilisering av henne. Samma situation uppkommer när hustrun lider av någon sjukdom, som kontraindicerar sterilisering av henne. Lagen tillåter därvid icke sterilisering av mannen, även om han själv påyrkar dylik, för att hustruns börda icke skall ytterligare betungas. Möjligheterna för män att erhålla en önskad sterilisering bör således vidgas.